

Õiguspärase ootuse kaitse printsiibi muutumine Euroopa Liidu õiguskorra kaudu

PhD Eve Fink

Advokaadibüroo FINK vandeadvokaat

Õiguspärase ootuse kaitse põhimõtte Euroopa Liidu õiguses, kujundatuna Euroopa Liidu Kohtu praktikas, erineb oluliselt liikmesriikide vastavast üldpõhimõttest, aga ka vastavast üldpõhimõttest teistes õiguskordades.

Põhimõttelised erinevused on õiguspärase ootuse põhimõtte Eesti õiguses ja õiguspärase ootuse kaitse põhimõtte Euroopa Liidu õiguses kohaldamisel.

Kui Riigikohtu seisukoht on, et õiguspärase ootuse kaitse peab tagama õiguste ja vabaduste moonutamatu realiseerimise, siis Euroopa Liidu Kohus on selgelt välja öelnud, et õiguspärase ootuse kaitse põhimõtte piire ei saa laiendada piirini, mis takistaks uute normide kohaldamist tuleviku suhtes ning eriti valdkonnas, mis nõuab pidevat kohanemist muudatustega majandusolukorras.

Selgitamist vajavaks on jäänud õiguspärase ootuse kaitse põhimõtte järgimine liikmesriigi poolt. Eelkõige on probleem seotud aktuaalse teemaga, milleks on Euroopa Liidu liikmesriikides ja sealhulgas Eestis ebaseadusliku riigiabi ja teiste alusetult makstud Euroopa Liidu toetuste tagasi nõudmine. Küsimus on, kas abi või toetuse saaja saab tugineda õiguspärase ootuse põhimõttele liikmesriigi õiguse alusel ja jätta abi või toetus tagastamata ning kas liikmesriigi ametiasutuse Euroopa Liidu õigusega vastuolus olev tegevus tekitab isikule õiguspärast ootust.

Tõenäoliselt võib pidada, et liikmesriikide enda õigusest tulenev õiguspärase ootuse põhimõtte säilitab oma tähenduse, sellele põhimõttele on ja jääb oma kohaldamisala ning et liikmesriikide õiguskordades säilib mitmekesisus, mis puudutab liikmesriikide enda õigusest tulenevat õiguspärase ootuse põhimõtet.